

swiss arts council

prohelvetia

**Swiss
Lib** Švýcarská
literatura
na cestách

**Katalog
výstavy**
Praha

Swiss Lib. Švýcarská literatura na cestách

Vilnius / Litva, 17.-20. února 2011

Praha / Česká republika, 12.-15. května 2011

Lvov / Ukrajina, 15.-18. září 2011

Krakov / Polsko, 03.-06. listopadu 2011

Swiss Lib. je projektem společnosti Pro Helvetia Varšava.

Koncept a výroba:

Kurátorství a filmové rozhovory: Bettina Spoerri

Scénografie: Francis Rivolta, Rivolta Architectures SARL & partners

Filmy: Matthias von Gunten

Vedení projektu: Rea Eggli, Eggli&Eggli

Překlady: Jaroslava Berger, Natálie Brathová, Radovan Charvát, Štěpánka Laňová, Jitka Nešporová, Milan Tvrdík, Monika Zoulová

Editor: Petr Somogyi

Literární program: Šárka Krtková (Pražský literární dům autorů německého jazyka), Beatrice Stoll (Literární dům Curych)

Realizace: Elise Gaud de Buck, Ielgo - Communication Visuelle

Švýcarská literatura na cestách ve střední a východní Evropě

V roce 2011 putuje švýcarská literatura po knižních veletrzích a literárních festivalech ve Vilniusu, Praze, Lvově a Krakově. Pro Helvetia zorganizovala ve Varšavě putovní výstavu «Swiss Lib. – Švýcarská literatura na cestách», na níž zve k poznání vybraných děl, autorů a témat aktuální švýcarské literární tvorby.

V multimediální knihovně se mohou návštěvníci seznámit s rozmanitou a několikajazyčnou švýcarskou literaturou. Kromě existujících překladů do jazyka navštívených zemí nebo do angličtiny prezentuje Swiss Lib. také takzvané «fakebooks» (makety knih): vynikající práce švýcarských autorek a autorů, jež na překlad teprve čekají. V krátkých videorozhovorech referují o svých dílech sami spisovatelé. V audiokřesle se mohou návštěvníci díky slam poetry a písním s lyrickými texty seznámit i se švýcarskými zemskými jazyky.

Výstava je doprovázena literárním programem, organizovaným vždy švýcarským a místním kurátorským týmem. Na programu je předčítání a rozhovory se švýcarskými a místními autory, kritiky a nakladateli.

Výstava Swiss Lib. pokrývá tři tematické okruhy, v nichž prezentuje aktuální průřez nejnovější švýcarskou literaturou. Pozornost se zaměřuje především na vybraná témata literárních textů, jež otevírají nové kritické úhly pohledu zevnitř, ale i podnětné vnější perspektivy. Vykročení směrem k nadnárodnímu, někdy dokonce kosmopolitnímu prostoru i rozmanité vztahy mezi jednotlivými postavami prozrazují, že současná švýcarská literatura se ocitá na prahu změn.

PRO HELVETIA VARŠAVA

V roce 1992 otevřela kulturní nadace Pro Helvetia spojovací úřad v Polsku. Jeho úkolem je podporovat představení švýcarských umělkyně a umělců v Polsku, od roku 2006 i v okolních zemích (Litva, Lotyšsko, Estonsko, Maďarsko, Česká republika, Slovensko, Ukrajina). Pro Helvetia Varšava tím umožňuje vybudování trvalé sítě mezi kulturními institucemi v jednotlivých zemích a osobnostmi kultury ze Švýcarska. Od roku 2009 se Varšavský spojovací úřad koncentruje na prezentaci švýcarské literatury v zemích střední a východní Evropy, které mají o literaturu tradičně velký zájem. Více informací najdete na www.prohelvetia.pl

PRO HELVETIA PODPORUJE ŠVÝCARSKOU KULTURU DOMA A V ZAHRANIČÍ

Pro Helvetia Varšava je jedním z pěti spojovacích úřadů, které tuto švýcarskou kulturní nadaci zastupují v zahraničí. Pro Helvetia se sídlem v Curychu se podílí na prezentaci švýcarské kulturní tvorby od roku 1939. Z pověření Švýcarské konfederace podporuje tato nadace aktivity v oblasti hudby, literatury, divadla, tance a vizuálních umění. Těžištěm její činnosti je kulturní výměna mezi jednotlivými jazykovými oblastmi Švýcarska a zahraničím, kde úzce spolupracuje s místními partnery a diplomatickými zastoupeními Švýcarské konfederace.

ŠVÝCARSKÁ PODPORA PŘEKLADŮ V LETECH 2009–2011

V rámci projektu «Moving Words» (2009–2011) se nadace Pro Helvetia věnuje podpoře kreativní práce překladatelek a překladatelů a podílí se tak na šíření švýcarské literatury po celém světě. Další informace k možnostem podpory a podmínkám najdete na www.prohelvetia.ch

ŠVÝCARSKO

Je zemí, kde se hovoří několika jazyky: (švýcarskou) němčinou mluví 65% z přibližně 7,8 milionu obyvatel, frankofonní část země, «la Romandie» v západním Švýcarsku, zaujímá 25%; zbylých 10% připadá na kanton Tessin (il Ticino), kde je hlavním jazykem italština, a na několik alpských údolí, v nichž se mluví rétorománskými dialekty. Toto ojedinělé jazykové společenství (označované jako «Rumantsch») dnes tvoří již jen asi 39 000 lidí. Více než 22% obyvatel žijících ve Švýcarsku jsou cizinci, 9% obyvatel hovoří jiným jazykem než zmíněnými čtyřmi úředními jazyky Švýcarska. V současné době existuje ve Švýcarsku kolem 450 nakladatelství, z nichž asi 300 sídlí v německy mluvící části země. Jedná se o velká komerční nakladatelství i střední či malá specializovaná nakladatelství vedená dvěma lidmi nebo i jednotlivci. Ročně švýcarská nakladatelství generují prodejem knih zisk zhruba 400 mil. švýcarských franků (= 295 mil. eur). Ve Švýcarsku vychází každoročně až 3000 novinek, většinu tvoří odborné publikace, ale zastoupeny jsou pochopitelně i beletristické tituly. Necelá stovka švýcarských nakladatelství vydává literární a biografické knihy, zhruba čtvrtina z nich pak zčásti publikuje i překlady textů z jiných jazyků. Více než 50% švýcarských nakladatelů nepřekročí při prodeji knih roční zisk 100 000 CHF (= 74 000 eur) a nevydává více než deset titulů ročně. Literaturu z německo-, ale i francouzsko- a italskojazyčné oblasti Švýcarska oddělují od kulturního prostoru sousedních zemí, kde se hovoří stejným jazykem (tedy od Německa, Rakouska, Francie a Itálie), národní hranice – a tato skutečnost se různým způsobem projevuje i v šíření švýcarské literatury. Na jednu stranu se v případě jednotlivých švýcarských literatur nejedná o zcela samostatné kulturní a literární prostory, neboť švýcarští autoři bývají často přiřazováni k německé, resp. francouzské či italské literatuře, a dochází tu tedy k překračování hranic – avšak zároveň probíhá i vnitřní interakce mezi těmito dílčími švýcarskými literaturami. A protože řada současných švýcarských autorů dnes vydává svá díla stále častěji u německých, rakouských, francouzských nebo italských nakladatelů, mladší generace je v rámci dané kulturní scény dnes již známější. Výjimku pochopitelně tvoří nářeční texty ze Švýcarska (texty psané i přednášené v některém z dialektů švýcarské němčiny), které pochopitelně kladou mimořádné nároky také na překlad.

NADNÁRODNÍ ELEMENTY

Švýcarsko leží ve vnitrozemí. Jazykově a kulturně se nachází uprostřed Evropy a navíc sdílí se svými sousedy i tři jejich jazyky – němčinu, francouštinu a italštinu. Tato jazyková blízkost zjednodušuje kulturní kontakty, navíc se různí švýcarští autoři leckdy radí spíše do své příslušné jazykové oblasti, než aby se dalo o zdejší literaturu hovořit jako o národním celku. Švýcarsko je navíc od počátku šedesátých let 20. století de facto přistěhovaleckou zemí; demografická struktura obyvatelstva se od té doby značně proměnila. Nachází se tak zde dnes vedle silné italské, portugalské a turecké komunity i početná srbská, albánská, tamilská a také německá diaspora. S několikaletým zpožděním ovlivnil tento vývoj i literární produkci v zemi. Stále více spisovatelek a spisovatelů, kteří dnes představují nedílnou součást švýcarské literatury, byli kdysi sami přistěhovanci, nebo jsou děti přistěhovalců a píší již v jednom z místních jazyků. Jako například Melinda Nadj Abonji, která získala v loňském roce se svým druhým románem «Holubice vzletají» jako první reprezentantka švýcarské literatury renomovanou německou knižní cenu. Tito autoři ve svých dílech mísí různé kulturní a jazykové souvislosti a do švýcarské literatury se tak dostávají nová témata a nové tóny. Švýcarská literatura se tímto zařazuje do proudu současné evropské literární tvorby.

DĚJIŠTĚ

Švýcarsko je alpská země a zároveň jedna z nejhustěji osídlených zemí Evropy. Vedle jejího silně venkovského charakteru a tradičního společenského života na vesnicích, především ve středním a východním Švýcarsku, zde existují mohutné aglomerace s malými a středně velkými městy, kde se vedle zemědělských oblastí nachází průmysl. Tyto naprosto rozdílné životní prostory ve své dnešní strukturované podobě formují a ovlivňují i současnou literaturu. Autorky a autoři tak umísťují své postavy do venkovského prostředí, do odlehlých údolí, do společenství, kde geografická periferie mnohdy znamená i periferii duševní – nebo naopak kde dochází k novému střetnutí a vypořádání se se starými mýty, předsudky a zvyky. Města oproti tomu poskytují námět a kulisy pro vyprávění o moderních tulácích osamělých ve své anonymitě, nebo o bujné chuti do života, jež se probouzí u mladé generace. Například v textech Ivana Farrona, autora z východního Švýcarska, se jeho postavy pohybují ve městech, která představují mnohvrstevnaté a komplexní kulturní prostředí. Literatura pocházející ze Švýcarska přesahuje hranice země a zkoumá především to, co se ve Švýcarsku najít nedá: třeba prostor Středozezemního moře, jako v případě protagonisty románu «Země» z pera Perikla Monioudise. V knihách stále hrají důležitou roli velkoměsta jako Berlín, Londýn, Paříž nebo Chicago, totéž ale platí třeba i pro život v jihovýchodní Asii nebo v Africe. V dílech švýcarských spisovatelů je nadále velmi silně patrná touha po dálkách.

VZTAHY/LÁSKA

Z klasické heterosexuální lásky se stalo klíčové – spisovatelky a spisovatelé ze Švýcarska pozměňují ve svých dílech jedno z centrálních témat světové literatury na příběhy lidí, kteří o svých pocitech vůči někomu jinému daleko více pochybují. Samozřejmosti se vytrácejí, poměr blízkosti a vzdálenosti se proměňuje a stále častěji jsou sny a fantazie důležitější než realita postav. Kromě těžkostí v dlouholetých manželstvích nebo ve vztazích mezi mužem a ženou se v dnešní novější švýcarské literatuře objevují jako téma především formy a následky volných vztahů. Texty prozkoumávají napětí mezi závazky a emocionální nezávislostí, mezi láskou, touhou a tělesností. Román Yusufa Yeşilöze «Proti přílivu» pojednává například o lásce mezi mužem a ženou z rozdílných kultur, kteří se snaží být jeden k druhému otevření a tolerantní, vstupují ale do tohoto vztahu s naprosto rozdílnými představami o roli obou pohlaví – následkem jsou prudké hádky. Kromě toho jsou však v současné švýcarské literatuře silněji tematizovány především vztahy mezi přáteli, mezi rodiči a dětmi, nebo mezi kolegy v zaměstnání či sousedy. Nejedná se o nic menšího než o stmelení společnosti jako celku, o hledání hranic solidarity, možností empatie, o pocity vůči tomu druhému, respektive té druhé – a to v situaci, kdy se ostatní souvislosti v tomto globalizovaném světě vytrácejí.

SEZNAM AUTORŮ A AUTOREK PŘEDSTAVENÝCH NA VÝSTAVĚ

JÜRIG AMANN ZABÍT MATKU

(Archa, 2010, překlad Alena Nováková, www.nakladatelstviarcha.cz)

Jürg Amann obohacuje švýcarské písemnictví již déle než třicet let. Stejně jako ve většině Amannovy tvorby s autobiografickými rysy, i v knize *Zabít matku* (Mutter töten) jsou ústředními motivy smrt jakožto utrpení, vykoupení a vztah syna a matky. Kniha se skládá ze čtyř částí, jež jsou v podstatě variacemi právě na tato témata. První dvě části jsou líčením očima chlapce – vypravěč se ve vzpomínkách vydává s matkou na cestu za jejím dlouho zapíraným a nyní již mrtvým otcem, jindy jsou malí sourozenci svědky matčiných zoufalých výlevů a sebevražedných sklonů. Ve třetí části se již dospělý syn vyrovnává s prosbou své umírající matky, aby jí pomohl zemřít. Vypravěčovy myšlenky se pohybují mezi snahou o pochopení, úvahami o povinnosti a o oddané lásce k matce. Tématem závěrečné části «Rekviem» je samotné umírání. Čím blíže ke konci, tím méně příběhu. V kratičkých kapitolách poslední části připomínajících Kristovo utrpení dosahuje vypravěč jistého smíření s matčinou smrtí a se smrtí vůbec.

Jürg Amann se narodil v roce 1947 ve Winterthuru. Vystudoval germanistiku a publicistiku na univerzitě v Curychu a v Berlíně; promoval u Emila Staigera prací o Franzi Kafkovi. Poté pracoval jako novinář v Berlíně a mezi roky 1974–1976 v Curychu; v této době působil také jako dramaturg divadla Zürcher Schauspielhaus. Od roku 1976 žije v Curychu a působí jako spisovatel na volné noze.

Jürg Amann je autorem prozaických děl, dramát a rozhlasových her. Ve své tvorbě, silně ovlivněné stylem Franze Kafky a Roberta Walsera, často líčí osudy ztroskotanců a outsiderů.

«Vyprávění Jüriga Amanna patří k tomu nejdojemnějšímu a zároveň nejméně sentimentálnímu, co bylo v poslední době na téma smrti matky napsáno.» *Der Landbote*

do češtiny
dosud
nepřeloženo

METIN ARDITI
LOINS DES BRAS (ZTRACENÉ NÁRUČÍ)
(Actes Sud, 2009, www.actes-sud.fr)

Institutu Alderson, švýcarskému internátu pro syny ze zámožných rodin, hrozí úpadek. Nový majitel, který chce ovládnout ústav a jeho učitele, se pustí do auditu, který rozhodne o budoucnosti všech zúčastněných. Za zavřenými dveřmi nalézáme kolektivní samotu, kdy každý skrývá nějaké rány, jež dotyčného za určitých okolností zcela obnažují. Je to román s mnoha odbočkami a mistrovskými inscenacemi.

Metin Arditi se narodil v Ankaře a žije v Ženevě. V nakladatelství Actes Sud vyšla jeho díla *Poslední dopis pro Thea* (Dernière lettre à Théo, 2005), *Penzion Marguerite* (La Pension Marguerite, cena Lipp-Suisse v roce 2006), *Nepředvídatelný* (L'Imprévisible, cena čtenářů FNAC Riviera v roce 2006, cena posluchačů rádia Radio Suisse Romande v roce 2007) a *Victoria-Hall* (2004).

«Poutavé portréty, čistý styl, bratrský pohled – kniha, která vás pohltí.» *Le Matin*

LUKAS BÄRFUSS

THE SEXUAL NEUROSES OF OUR PARENTS

(Nick Hern Books, 2008, www.nickhernbooks.co.uk)

Mladá dívka Dora je zamilovaná. Vyrůstá v ochranitelském prostředí, obklopena láskyplnými rodiči, shovívavým šéfem, účastným lékařem – jakmile však vysadí dlouhodobě užívané tisíce léky, objeví svoji sexualitu a šokuje okolí bezprostřední přímostí. Na povrch se dostává vše, co v sobě její nejbližší tolik potlačovali.

Lukas Bärfuss, narozený roku 1971 v Thunu, patří mezi nejúspěšnější dramatiky posledních let. Jeho díla se hrají na celém světě. Okruh divadelních kritiků oslovených časopisem Theater Heute ho označil za dramatika roku 2005, vedle řady dalších vyznamenání obdržel i Mühlheimskou cenu dramatiků. Se svou ženou a dvěma dětmi žije v Curychu.

Knihu *Sexuální neurozy našich rodičů* (Die sexuellen Neurosen unserer Eltern) si můžete prohlédnout v anglickém překladu (The Sexual Neuroses of Our Parents, Nick Hern Books, 2008).

«Odvážné a nekonformní (...) vyvolává řadu silných rozpaků (...) úděsně neúspěšné.» *Times*

PETER BICHSEL POVÍDÁNÍ PRO DĚTI

(Host, 2006, překlad Petra Koryčánková, www.hostbrno.cz)

Bichselovo *Povídání pro děti* (Kindergeschichten, 1969) patří k nejčtenějším dětským knihám a právem bylo oceněno Německou výroční cenou za nejlepší dětskou knihu. Od té doby vyšlo v mnoha reedicích. S mistrovskou jednoduchostí vypráví Bichsel příběhy, na jejichž počátku stojí obyčejná lidská pochybnost: Je to doopravdy tak? A proč? Hrdiny Bichselových příběhů jsou podivíni, rebelové vzpírající se přijímat všeobecně sdílené pravdy o světě a věcech v něm – jsou to zvědavci, nepřestávající se dětsky ptát: Je Země doopravdy kulatá? A proč se vlastně stolu říká stůl?

Peter Bichsel se narodil roku 1935 v Luzernu. V roce 1964 se ze dne na den proslavil knihou povídek *Paní Blumová se vlastně chtěla seznámit s mlékařem* (Eigentlich möchte Frau Blum den Milchmann kennenlernen); do svých řad ho nadšeně přijala Skupina 47 a rok nato ho vyznamenala literární cenou. Roku 1968 publikoval první sloupky v předním švýcarském týdeníku Weltwoche, dnes je píše pro časopis Schweizer Illustrierte. Peter Bichsel je členem Akademie umění v Berlíně a korespondujícím členem Německé akademie pro jazyk a poezii v Darmstadtu.

«Je to zarážející a člověk nad tím stále znovu žasne. Peteru Bichselovi se už téměř padesát let daří to, co si přeje každý autor: být náročný a zároveň srozumitelný; čtou ho tedy ti, kdo hodně čtou, ale i ti druzí. A přitom nedeformuje vlastní estetiku – nehledí na ústa lidem z ulice a nepodbízí se intelektuálům.» *Neue Zürcher Zeitung*

NICOLAS BOUVIER

NÁVOD K POUŽITÍ SVĚTA

(Tichá Byzanc, 2001, překlad Hana Zahradníčková,
tichabyzanc@volny.cz)

«Cesta nemusí mít žádné vnější důvody. Záhy dokáže, že znamená dost sama o sobě. Člověk si myslí, že zdolá cestu, ale brzy se ukáže, že cesta zdolá jeho, nebo ho i udolá,» píše ženevský spisovatel a fotograf Nicolas Bouvier (1929–1998) v předmluvě ke své první knize *Návod k použití světa* (L'usage du monde), která z něj učinila kultovního autora celé generace cestovatelů a cestopisců. Bouvierova filozofie cestování, jeho otevřenost vůči cizím lidem, kulturám a krajinám i jeho umění vylíčit navštívené světy zcela nově a proměnit je v poezii, to jsou základní charakteristiky všech jeho cestopisných knih. Nejinak je tomu i ve svazku vydaném roku 1990 pod názvem *Deník z Aranův jiných míst* (Journal d'Aran et d'autres lieux), v němž Bouvier shrnul tři «listy z cest». Nenapodobitelným způsobem zachycuje svou cestu po Aranských ostrovech nedaleko západního pobřeží Iráku, po sopečném ostrově Čedžudo v Jižní Koreji, a po centru klasické Číny zvaném Sian. Ať už Nicolas Bouvier píše o evropském severu nebo Dálném východu, brilantní destiláty z jeho «zkušeností» se proměňují v malé literární ody.

Nicolas Bouvier (1929–1998) nebyl jen spisovatelem, ale i fotografem, novinářem a především autorem cestopisů. Vyrůstal v Ženevě, kde v roce 1953 přerušil vysokoškolské studium a s přítelem malířem Thierry Vernetem, vyrazil ve Fiatu Topolino na cestu z Ženevy přes Jugoslávii do Turecka, Pákistánu a Kábulu. V roce 1955 pokračoval již sám na Srí Lanku, a protože onemocněl malárií, strávil devět měsíců v přístavním městě Galle. Odtud odjel do Japonska a v roce 1956 se vrátil zpět do Švýcarska. Po návratu napsal knihu *Návod k použití světa* (česky Tichá Byzanc, 2001). Také v šedesátých letech podnikl několik delších zahraničních cest. Roku 1981 publikoval své zážitky a halucinace ze Srí Lanky v knize s názvem *Ryba-škorpión* (Le poisson-scorpion, česky Tichá Byzanc, 2003).

«Mystik cestovatelství.» *Neue Zürcher Zeitung*

IRENA BREŽNÁ NEJLEPŠÍ ZE VŠECH SVĚTŮ

(Paseka, 2010, překlad Jana Zoubková, www.paseka.cz)

Dospívající hrdinka poeticky a s humorem vypráví o absurdně působícím životě v malém městě střední či východní Evropy padesátých let. Její matka zmizí ve vězení a dívka, rozpolcená názory, jež slyší doma a ve škole, si tak hledá vlastní cestu. Socialistický hrdinský epos působí přitažlivěji než babiččin katolicismus nebo měšťanský svět otce, který je odvelen na stavbu mostu k proletářské převýchově. Poněkud upozaděn zůstává bratr a jeho každodenní hrozby fyzického násilí. Navzdory těmto tragickým okolnostem nalézá dívka, která chce jednou být hrdinkou, dostatek sil, aby vše vydržela. Záchranou je pro ni dědečkova přírodní mystika i vlastní smysluplnost a nadšení z přelomových změn všeho druhu.

Irena Brežná se narodila roku 1950 v Bratislavě, jako osmnáctiletá emigrovala do Švýcarska. Žije v Basileji, pracuje jako německy píšící novinářka a spisovatelka, tlumočí ze slovanských jazyků a zabývá se interkulturní komunikací. Pravidelně publikuje v německojazyčných médiích, aktuálně např. v novinách *Neue Zürcher Zeitung*, *Berner Zeitung*, v týdeníku *Freitag* či na rozhlasové stanici *Radio WDR3*, její texty vycházejí rovněž v různých sbornících.

«Jak na všudypřítomnou ideologii v totalitním systému reagují děti? Od vydání Velkého sešitu Agoty Kristofové nezpracovala toto téma žádná autorka z východní Evropy s takovou naléhavostí jako Irena Brežná ve svém autobiograficky podloženém románu *Nejlepší ze všech světů* (*Die beste aller Welten*): působivě v něm líčí cestu nesnadným dětstvím za železnou oponou.» *Börsenblatt*

JACQUES CHESSEX

A JEW MUST DIE

(Bitter Lemon Press, 2010, www.bitterlemonpress.com)

Román napsaný podle skutečných událostí... 16. dubna 1942, jen pár dní před Hitlerovými narozeninami, vláká několik švýcarských nacistů v Payerne židovského obchodníka s dobytkem Arthura Blocha do stáje, kde ho ubijí železnou tyčí. Evropa je v plamenech, ale my jsme ve Švýcarsku – a Payerne, venkovské trhové městečko řezníků a bankéřů, mnohem více znepokojuje rostoucí nezaměstnanost a krachy místních firem než to, co se děje za hranicemi. Fernand Ischi, vůdce zdejší nacistické buňky, svaluje veškerou vinu na Židy a Blochovu smrt prezentuje jako odstrašující příklad, předzvěst toho, co přijde, jakmile se nacisté ve Švýcarsku dostanou k moci.

Jacques Chessex, držitel prestižní Goncourtovy ceny, prožil v Payerne své dětství. Znal vrahy a s Ischiho dětmi chodil do školy. Napsal hutný, nemilosrdný příběh, jenž v zemi, která dodnes objevuje nové a nové střípky své temné minulosti, probouzí zašlé vzpomínky. Chessex, romanopisec, básník, esejista a laureát francouzské literární ceny Grand Prix de l'Académie Française, je považován za jednoho z nejvýznamnějších švýcarských autorů.

Knihu *Žid musí zemřít* (Un Juif pour l'exemple) si můžete prohlédnout v anglickém překladu (A Jew Must Die, Bitter Lemon Press, 2010).

«Existuje spousta knih, bez nichž bychom se bez problémů obešli. Tuto jsme však očekávali velmi netrpělivě. Završuje životní dílo znamenitého autora a vrací se k dávným hrůzám, jež se dotýkají současnosti víc, než by se mohlo zdát.» *L'Hebdo*

do češtiny
dosud
nepřeloženo

ANNE CUNEO

STATION VICTORIA (NÁDRAŽÍ VICTORIA)
(Bernard Campiche Editeur, 1989, www.campiche.ch)

Amélii ani náhodou nelze vytknout, že by byla lenivá: tato čtrnáctiletá dívka, která se jednoho březnového dne roku 1954 vydává sama a bez peněz do Londýna, je plná energie a zvědavosti! Je třeba podotknout, že při vystupování z vlaku nemohla narazit na nikoho lepšího než na Victorii Brownovou – čilou osmdesátnici. Pro jednu je to škola života, pro druhou skutečné znovuzrození. *Nádraží Victoria* od Anne Cuneo je příběh o dvojím процitnutí a o nenahraditelném přátelství. Román psaný ve stylu deníku nás zavádí do velice britského světa: koňské dostihy, hospody a jejich turnaje v šipkách nebo rock 'n' roll, který si postupně podmaňuje jazzové kluby. Patří k tomu i učení cizího jazyka a poznávání umění a dějin. Pro dospívající dívku, hledající svou identitu, je to také o učení se lásce. Slečna Brownová, ušlechtilá rádkyně – ve věcech sexu stejně jako v literatuře – nás uvádí do viktoriánské společnosti svého mládí, do velké epochy z koloniálních časů.

Anne Cuneo se narodila roku 1936 v Paříži, žije dnes v Curychu a kromě vlastní literární tvorby pracuje pro zpravodajství švýcarské televize (Westschweizer Fernsehen). Po debutovém románu *Vyryto diamantem* (Gravé au diamant, 1967) následovalo mnoho dalších publikací. Kromě historických i jiných románů patří do jejího díla i eseje a texty pro divadlo, film a televizi. V roce 1979 byla vyznamenána cenou švýcarské Schillerovy nadace.

«Knihu *Nádraží Victoria* jsem četl v posteli, v autobusech, ve vlaku, v restauracích, v každé volné chvílce. Bylo nemožné přestat. Anne Cuneo je rozená vypravěčka. Její román je poutavý, dialogy jsou živé, má inteligentní, přímý styl, bez zbytečných efektů. Ten příběh má šarm a bohatost, které vás pohltí: malá dívka-sirotek, ztracená matka, stará dáma jako iniciátorka, láska, umění, jazz a pop, koně a autorka je dokonce – jaké překvapení – odbornicí na náš národní sport, na šipky! Zvláště vydařený je závěr. Je to kniha, kterou budu všude doporučovat.» *Arnold Wesker, anglický spisovatel, autor knihy La Cuisine*

IVAN FARRON
UN APRÈS-MIDI
AVEC WACKERNAGEL

(ODPOLEDNE S WACKERNAHELEM)

(Editions Zoé, 1995, www.editionszoe.ch)

do češtiny
dosud
nepřeloženo

Tento krátký román líčí neklidné očekávání muže, který přišel, aby se setkal s přítelem, jehož propustili z psychiatrické kliniky. Jak ho těch šest měsíců hospitalizace změnilo a jakou «normálnost» tam opět našel? Neměl v telefonu jiný hlas? Najde cestu až k místu, kde se mají setkat? Nepokusí se cestou skočit do řeky, která protéká městem? Osobnost přítele se ukrývá v pletenci tohoto moudře zamotaného textu. Mezi bolestnými vzpomínkami na minulost, rostoucím neklidem spojeným s čekáním a nejistou budoucností nalézá autor svůj vlastní obraz.

Ivan Farron se narodil v roce 1971 v Bâle. Studoval v Tübingenu. *Odpoledne s Wackernagelem* je jeho první román.

«Na *Odpoledni s Wackernagelem* je něco přitažlivého. Velice rychle se čtenář ocitá v zajetí této pomalu a jemně plynoucí prózy, hypnotizován vtíravou hudbou, kterou připomíná Roberta Walsera, a lapen tímto meandrovým vyprávěním, v němž čeká na Wackernagela se strachem i touhou, jako dva tuláci dlouho čekali na Godota.» *L'Hebdo*

do češtiny
dosud
nepřeloženo

ROMAN GRAF HERR BLANC (PAN BLANC)

(Limmat Verlag, 2009, www.limmatverlag.ch)

Když spatřil s láskou prostřený stůl, který mu připadal žalostný, neboť tu stál tak sám, musel myslet na Heike a ty skvělé časy v Cambridge, až se mu z toho stáhlo břicho a bolestivě sevřel žaludek. Na malou chvíli viděl naprosto jasně, až přeostřeně, jako když vane fén a hranatě bílé a šedé hory jsou na pohled jako břitva, jak by měl jeho život vypadat, kým a čím dnes je a že ze svého života neudělal nic. Ale sotva se ho tato vidina zmocnila, začala se zase celá vize rozostřovat a proměnila se v nezřetelnou myšlenku, kterou kdysi měl. Zbýl jen tupý, potupný pocit, za který se styděl, a hluboká, nemilosrdná bolest.

Roman Graf se narodil v roce 1978 ve Winterthuru. Vyučil se lesníkem, absolvoval delší pobyty v Londýně a Grenoblu a pracoval jako ošetřovatel handicapovaných. Na škole aplikované lingvistiky v Curychu studoval několik semestrů publicistiku a v letech 2003 až 2007 absolvoval Německý literární institut v Lipsku. Roku 2007 působil jako artist in residence v krakovské společnosti Villa Decius a získal pobytové stipendium v domě Edith Stein ve Vratislavi. Publikuje v literárních časopisech a antologiích, žije jako autor na volné noze ve Winterthuru a v Lipsku.

«Na postavě Antona Blanca nenajdeme mnoho sympatických stránek, a přece s ním čtenář trpí. Jeho živoření před televizí a malicherné drobnosti všedních dní působí docela groteskně, ale zároveň realisticky, jak Roman Graf vylíčil toto měšťácké vězení v bravurně vyprávěném psychogramu.» *Welt am Sonntag*

FLEUR JAEGGY

SWEET DAYS OF DISCIPLINE

(New Directions, 1993, www.ndpublishing.com)

Děsivě krásný román Fleur Jaeggy, odehrávající se v poválečném Švýcarsku, začíná prostě a zcela nevinně: «Když mi bylo čtrnáct, studovala jsem na internátní škole v Appenzellu.» Ve skutečnosti v něm však nic prostého ani nevinného nenajdeme. Mladá nelítostná hrdinka Eve s nehranou rafinovaností popisuje život z pozice zajatce školy a spřádá sny o tom, jak získat přízeň nové, zdánlivě dokonalé spolužačky Frédérique. Když přemítá o svých plánech či o podstatě sebeovládání a šílenství, získává příběh napínavou, zneklidňující energii. Kniha, jež se v italském originále nazývá *I beati anni del castigo*, získala v roce 1990 italskou literární cenu Premio Bagutta a v témže roce i cenu Premio Speciale Rapallo. Byla přeložena do šesti jazyků. Mistrovský anglický překlad z pera Tima Parkse byl londýnským kritickým literárním týdeníkem *Times Literary Supplement* zařazen na seznam nejvýznamnějších knih roku 1992: «V době, kdy jsou romány obecně příliš předimenzované a tak rozsáhlé, že je sotva unesete, považuji za štěstí, že mohu doporučit tuto až neuvěřitelně krátkou a nádherně napsanou knihu.»

Fleur Jaeggy se narodila v Curychu, v současné době však žije v Miláně. Kromě vlastní tvorby se věnuje i překladům – do italštiny převedla díla francouzského spisovatele a básníka Marcela Schwoba a britského autora Thomase De Quincyho. Napsala také několik knih o anglickém romantickém básníkovi Johnu Keatsovi. Jejím manželem je Roberto Calasso, spisovatel a šéfredaktor známého italského nakladatelství Adelphi. Za své knihy získala řadu významných evropských ocenění. Česky vyšel její román *Proleterka* (SS Proleterka, česky Host, 2005).

Knihu *Blažená léta trestu* si můžete prohlédnout v anglickém překladu (Sweet Days of Discipline, New Directions, 1993).

«Tato kniha je díky své tajemné síle nesmírně poutavým, takřka nezapomenutelným dílem – pohltní vás a již nepustí.»

New York Review of Books

ZOË JENNY
POKOJ POSYPANÝ PYLEM
(Archa, 2010, překlad Magdalena Štulcová,
www.nakladatelstviarcha.cz)

Útlá próza *Pokoj posypaný pylem* (Das Blütenstaubzimmer), dílo třiaadvacetileté autorky, je do značné míry autobiografickou reminiscencí vlastního dětství a mládí naplněného pocity bezprizornosti, nejistoty a hledání záchytného bodu. Zaujala jako působivá generační výpověď dětí, jejichž rodiče dali přednost vlastní volnosti před usedlým měšťáckým životem. Děti, které se posléze musejí samy vyrovnávat s přechodem do nesrozumitelného světa dospělých a hledat si v něm své místo. Hrdinka Jo má po maturitě a stojí před volbou, co se sebou dělat dál. Studovat se jí nechce, neví ani, jak pracovat. Řešení hledá v odchodu od otce, s nímž strávila celé dětství, k matce, kterou v podstatě nezná. Co si od toho slibuje, sama neví. Ocitá se čím dál víc v souběhu událostí, které nepřivodila, ale musí se k nim nějak postavit. Chce se jim vyhnout, ale nejde to. Bloumá a bloudí neznámým městem, neznámým životem, propadá stále větší touze odejít, ale není kam. Metaforičnost působivého příběhu umocňuje postava kamarádké violoncellistky, rekvizita akvária s dravými rybičkami i čerstvě napadaný bělostný sníh.

Zoë Jenny se narodila v roce 1974 v Basileji, vyrůstala ve svém rodném městě, ale také v Řecku a ve švýcarském Tessinu. Žila v New Yorku a Berlíně, v současnosti si jako svůj domov zvolila Londýn.

Její první román *Pokoj posypaný pylem* vyšel v roce 1997 a byl přeložen již do 27 světových jazyků. Autorka se zúčastnila několika rozsáhlých přednáškových turné ve Spojených státech, Číně a Japonsku. Vedle románů napsala Zoë Jenny také scénář ke krátkému filmu a svými sloupky přispívala do mnoha periodik, např. Die Zeit, Financial Times či Schweizer Illustrierte.

«Debut Zoë Jenny je přesvědčivý díky poezii věcného pohledu. Její jazyk je ostrý jako skalpel, kniha je svědectvím skeptické generace.»

Hodnocení poroty udělující cenu ZDF – Aspekte

ROLF LAPPERT
AUF DEN INSELN
DES LETZTEN LICHTS
(NA OSTROVECH POSLEDNÍHO SVĚTLA)
(Hanser Verlag, 2010, www.hanser.de)

do češtiny
dosud
nepřeloženo

Už jako malá milovala Megan zvířata nade vše. A tak nepřekvapí, že se později stala militantní ochránkyní zvířat. Její bratr Tobey zdaleka nemá tak idealistické ambice – usiluje v Dublinu o kariéru rockového hudebníka. Navzdory všem rozdílům ale mezi oběma sourozenci existuje jedinečné pouto. Jednoho dne však Megan zmizí, Tobey se jí vydá hledat a jeho život se promění v nebezpečné dobrodružství. Skončí na ostrově, který je tak malý a odlehlý, že není ani zakreslen na mapách. Ocitne se v bizarním světě zkázy. Kdysi tu bývala výzkumná stanice primátů, dnes tu živoří pár posledních vědců a pokusných zvířat. Tobey odhalí temné tajemství a brzy se ukáže, že Megan je jediná, kdo zná celou pravdu.

Odlehlý ostrov na Filipínách, kde – jak se zdá – není nic. Dva sourozenci, kteří nemohou být rozdílnější – Megan a Tobey, ochránkyně zvířat a rockový muzikant, oba však v životě ztratili pevnou půdu pod nohama. Právě na tomto místě se naposledy zkříží jejich cesty a právě zde přijdou na stopu temným událostem, které proměnily někdejší výzkumnou stanici s primáty ve zpusťlou kolonii. Rolf Lappert ve svém novém románu vypráví velký příběh o svérázu života a lásky a zavede nás do fascinujícího cizího světa, v němž mohou zvířata a lidé přežít jen společně – nebo společně zahynou.

Rolf Lappert se narodil v roce 1958 v Curychu a vyučil se grafikem. Na delší dobu přerušil psaní a s přítelem provozoval jazzový klub. V letech 1996 až 2004 pracoval jako scénárista pro švýcarskou televizi. Dnes žije v Listowelu, v irském hrabství Kerry.

«Je to kniha plná záhad. Lappert v tomto románu vystihl aktuální náladu a panující poměry, vylíčil krajiny a vzpomínky. Člověka ta atmosféra pohltí, upoutají ho četné vypravěčské proudy a pociťí, s jakou důvěrou se Lappert odvolává na sílu slov.» *Tages-Anzeiger*

KLAUS MERZ JAKUB SPÍ (VLASTNĚ ROMÁN)

(Archa, 2009, překlad Milan Tvrdík, www.nakladatelstviarcha.cz)

Klaus Merz dozrál během několika desetiletí – bariéru nezájmu prolomila až útlá próza s autobiografickými rysy *Jakub spí (vlastně román)* (Jakob schläft. Eigentlich ein Roman), která se díky vypjaté emotivnosti a autorovu stylistickému mistrovství stala mezinárodním bestsellerem (jen v německy mluvících zemích vyšlo během jediného roku pět vydání). Román je bravurním dílem literární epochy, pro kterou se od sedmdesátých let v západních literaturách vžilo označení «nová subjektivita» nebo také «nová niternost». Zachycuje svět výhradně prizmatem jedince, jeho privátním pohledem, zakotvení ve společenském kontextu dokládá neotřelým subjektivním pohledem na dobovou situaci, kterou činí tímto postupem intimnější. Český čtenář bude znát hlavně Petera Handkeho či i u nás velmi populárního Thomase Bernharda.

Klaus Merz se narodil v roce 1945 v Aarau. Vedle spisovatelské dráhy se věnoval také pedagogické činnosti, působil na vyšší odborné škole, kde vedl jazykové a kulturní semináře. Kromě povídek a románů píše také poezii, jeho první básnická sbírka *S posbíranou slepotou* (Mit gesammelter Blindheit) vyšla v roce 1967. Kromě toho se zaměřuje i na jevištní tvorbu, televizní scénáře, rozhlasové hry a knihy pro děti. Klaus Merz je mistrem krátkých forem.

«Mistr prozaických miniatur je i tentokrát jazykově úsporný, místy mu tu však pomáhá anekdotické vyprávění, aby chytil delší, epický dech. Tím se tedy tento <mikroromán> poněkud liší od autorových ostatních lakonicky záhadných knih (...) Klaus Merz tu však jasně a s úsměvem, navzdory všem vadám, uděluje lekci vzpurné lidskosti, jak se to naučil od svého otce.» *Der Bund*

ISABEL MORF SCHROTTREIF (NA ŠROT)

(Gmeiner Verlag, 2009, www.gmeiner-verlag.de)

do češtiny
dosud
nepřeloženo

Konečně i do Curychu přišlo jaro. Ale Valerie Gut je zoufalá. V její prodejně jízdních kol ve čtvrti Wiedikon se dějí podivné věci – dochází k opakovaným krádežím náhradních dílů, Valerie dostane anonym s nadávkami, zákazník, který si půjčil drahé kolo na zkušební jízdu, se už nevrátí, z kasy zmizí 4000 franků. A nakonec se v obchodě najde mrtvý muž.

Pro zkušeného vyšetřovatele Beata Streiffa z curyšské městské policie i pro jeho mladou energickou kolegyni Zitu Elmer už je to opravdová výzva. Ukáže se, že mrtvý muž neměl právě nejčistší minulost. Ale souvisí to snad i se záhadnými událostmi v prodejně? Valerie chce znát pravdu – za každou cenu...

Isabel Morf se narodila roku 1957 v městečku Somvix, v kantonu Graubünden. V Curychu a ve Vídni absolvovala studium germanistiky, poté pracovala v Curychu jako novinářka na volné noze a přispívala do různých novin, časopisů a spolupracovala s nakladatelstvími, která vydávají odbornou literaturu. Dnes působí v hlavním městě Bernu jako parlamentní zpravodajka. Své texty publikovala v literárních časopisech, knižně debutovala titulem *Ženy v kulturním životě Švýcarska* (Frauen im Kulturleben der Schweiz). Románem *Na šrot* se představila také jako autorka knih s detektivní tematikou.

«Debut Isabel Morf je přesvědčivý. Autorka dovede vystupňovat napětí, píše plynule a vykresluje živé postavy, jejichž osudy čtenář opravdově sdílí (...).» *Tages-Anzeiger*

do češtiny
dosud
nepřeloženo

ALBERTO NESSI LA PROSSIMA SETTIMANA, FORSE

(PŘÍŠTÍ TÝDEN, MOŽNÁ)

(Edizioni Casagrande, 2008, www.edizionicasagrande.com)

Z chudoby Ticinského údolí do hodinářské dílny ve francouzské části Švýcarska a posléze až k historickému knihkupectví Bertrand v Lisabonu. Od dětských fantazií vyvolaných jedním světcem, vypodobněným v kostelíku rodného městečka, až k objevování socialismu v prvopočátcích dělnického hnutí, kdy jen pomýšlení na to, že můžete mít nějaká práva, bylo určitou formou revoluce, důvodem k naději a také údivu. Zvláště pro někoho jako José Fontana, který sestoupil ze švýcarských hor k moři, po němž pluli *dei descobridores* (objevitelé), stal se dělníkem a posléze knihkupcem a bojovným intelektuálem ve velkém evropském městě, přítelem básníka Antera de Quental, spolupracovníkem různých časopisů a novin. Alberto Nessi předkládá Fontanovu existenční parabolou a ideologii v hluboce lidském románu, který nás, přestože se odehrává v devatenáctém století sužovaném sociálními problémy, vyzývá k de facto nepřetržitě konfrontaci se současností, s naším zoufalým úsilím o spravedlnost a solidaritu.

Alberto Nessi se narodil v roce 1940 v Mendrisiu a vyrostl v Chiassu (v italské části Švýcarska v kantonu Ticino), kde vyučoval italskou literaturu. Dnes žije v ticinském městečku Bruzella a žíví se jako nezávislý spisovatel a novinář. Jeho nejvýznamnější dílo představuje pět básnických sbírek (např. *Všední dny*, *I giorni feriali*), pět románů (např. *Bláznivá země*, *Terra matta*, nebo *Všichni odněkud pocházejí*, *Tutti discendono*), antologie spisů a svědectví o italském Švýcarsku, pohádky a knihy realizované ve spolupráci s různými umělci.

«Tato kniha je prodchnuta stářím a dobrem. Přesně tou vůní a dobrem, které najdeme v některých starých povídkách, jež jsou schopné odolávat novým časům a jsou plné postav, na něž se člověk tak upne, že mu je pak líto je opustit, když zavře knihu.»

L'indice

ERICA PEDRETTI

NECHTE BÝT, PANÍ SMRTI

(Votobia, 1997, překlad Lucy Topol'ská, www.evotobia.cz)

«Než Anna přestala být dítětem, přísahala si, že to, co nyní cítí a co si myslí, tedy jak cítí a myslí dítě, nikdy nezapomene.» Když se hlavní postava románu Eriky Pedretti po více než třech desítkách let vrací do malého moravského města, zjišťuje, že její vzpomínky ztratily dětskou nevinnost. Odehrálo se toho až příliš – válka, která byla zprvu za zídou dědečkovy zahrady téměř neskutečná, najednou vtrhla do jejího života. Malíř Gregor, Annin milovaný strýček a idol dívek, «hrdina jejího dětství» – bojuje ve Francii společně s dalšími Čechoslováky proti Hitlerovi. S příchodem Rusů však musí Anna s rodinou domov opustit, protože jsou Němci.

Erica Pedretti se narodila v roce 1930 v severomoravském Šternberku, kde prožila i druhou světovou válku. V prosinci 1945 se (díky švýcarské babičce) s transportem Červeného kříže dostala do Curychu, kde navštěvovala uměleckoprůmyslovou školu. Roku 1950 však musela zemi opustit, protože nezískala povolení k pobytu. Na dva roky odjela do New Yorku, pak se vrátila do Švýcarska, provdala se a od sedmdesátých let se prosazovala jako úspěšná výtvarnice. Zahraniční pobyty přivedly Eriku Pedretti v roce 1971 do Londýna a v roce 1988 do Říma, kde působila v tamním Istituto Svizzero. O rok později zavítala jako writer in residence na Washington University do St. Louis, v roce 1994 působila na City University of New York. Od roku 1988 je členem-korespondentem Německé akademie pro jazyk a poezii v Darmstadtu. Dnes žije Erica Pedretti se svým mužem v La Neuveville, v kantonu Bern. Patří k předním osobnostem současné švýcarské literatury. Za knihu *Nechte být, paní Smrti* (Engste Heimat, 1995) obdržela roku 1996 cenu Marie Luise Kaschnizové.

«Proti neustálé hrozbě dějin a nelidskosti jejich vykonavatelů staví vypravěčka čistotu, dětské vnímání a své vnitřní bohatství. Kniha je pomůžou objevit vynalézavým způsobem a v čisté podobě. Zve čtenáře, aby si svobodně vybrali cestu, zapojili se pro potěšení z umění do této hry, která vede k jinému vztahu k světu a chrání před zapomněním.» *Wilfred Schiltknecht, Le Temps*

ILMA RAKUSA
A FAREWELL TO EVERYTHING
(Shearsman Books, 2005, www.shearsman.com)

Autorčina sbírka básní *Skoncovat se vším* (Ein Strich durch alles) z roku 1997 obsahuje devadesát devítiverší napsaných během 21 měsíců v průběhu let 1995–1997.

Ilma Rakusa se narodila v roce 1946 v Rimavské Sobotě. Pochází ze smíšené rodiny – její matka byla Maďarka a otec Slovinec, takže dětství strávila v Budapešti, Lublani a Terstu. V letech 1965–1971 studovala slovanské jazyky a literaturu a románské jazyky a literaturu na univerzitách v Curychu, Paříži a Petrohradě. V roce 1971 získala doktorát za svou disertační práci s titulem «Téma osamělosti v ruské literatuře», kterou později vydalo nakladatelství Herbert Lang Verlag (Bern, 1973).

Od roku 1977 přednáší Ilma Rakusa na Curyšské univerzitě a současně působí jako spisovatelka, překladatelka a novinářka (pro švýcarský deník Neue Zürcher Zeitung, německý týdeník Die Zeit atd.). Žije v Curychu. Je autorkou několika básnických a prozaických sbírek – její kniha povídek *Step* (Steppe) byla přeložena také do angličtiny (překlad Solveig Emerson, nakladatelství Burning Deck, Providence 1997). Sama překládá z francouzštiny, ruštiny, srbochorvatštiny a maďarštiny. Mezi jí přeložené autory patří například Marguerite Durasová, Marina Cvetajeva, Alexej Remizov, Danilo Kiš, Imre Kertész či Péter Nádas.

Sbírku si můžete prohlédnout v anglickém překladu (A Farewell to Everything, Shearsman Books, 2005).

THOMAS SCHENK IM SCHNEEREGEN

(V DEŠTI SE SNĚHEM)

(Weissbooks, 2010, www.weissbooks.com)

do češtiny
dosud
nepřeloženo

Matthiase Schwittera našli napůl zmrzlého v lese – teď leží na klinice, hlavou se mu honí vzpomínky, obrazy, stíny života, který se neodehrával tak dávno. A zdaleka nebyl prožíván. Co že to denodenně pohledával v bance? Kudy to blouznivě bloudil ulicemi Curychu? Proč se nenaplnila ta láska?

Thomas Schenk se narodil v roce 1966 a vyrůstal v obci Muttenz u Basileje. Vystudoval podnikovou ekonomii v St. Gallen, poté působil jako redaktor v novinách Neue Zürcher Zeitung, Berner Zeitung a Facts, následně jako novinář na volné noze. V letech 2003 až 2008 pracoval jako řidič tramvaje v Curychu a psal novinové sloupky s tramvajovou tematikou. Dnes působí jako autor a textař na volné noze. V roce 2007 vyšly jeho texty inspirované zážitky a zkušenostmi řidiče tramvaje v curyšském nakladatelství Limmat Verlag, a to pod názvem *V tramvaji – návod, jak postupovat vpřed* (Im Tram – Anleitung zum Vorwärtkommen). Roku 2010 pak vydalo frankfurtské nakladatelství Weissbooks Schenkovu prózu nazvanou *V dešti se sněhem*.

«Ve vzpomínkových pasážích, kdy Schwitter vydával sám sebe všanc, jako by ho poháněl pud smrti, se stupňuje i literární imaginace a vzniká tak precizní lyrický styl, který je opět ironicky narušen, když se Schwitter oddává rozsáhlým úvahám o poměru rychlosti jízdy a vlhkosti nebo o složení sněhu a deště.» *Neue Zürcher Zeitung*

PETER STAMM KRAJINA NÁHODNÉHO ŽITÍ

(Dauphin, 2009, překlad Marie Išková a Hugo Kysilka,
www.dauphin.cz)

Kathrine: 28 let, práce na celnici, dítě z prvního manželství, podruhé provdaná – a momentálně na rozcestí. Láska k Thomasovi je odsouzena ke špatnému konci – příliš mnoho lží, málo světla, příliš nevyslyšených přání, nevalné vyhlídky. Kathrine se vydá na cestu, nastoupí na loď a jede do Paříže, kde navštíví jednoho známého – a vrátí se zpět do země, kde dlouho vládne tma. Tento příběh sice nemá dramatický spád, má však tíživou hloubku. Život v těsném společenství rodiny, přátel, bývalých i současných milenců, návštěvy ruských námořníků v přístavu. Přímým protikladem je dálka světa, v němž však Kathrine nadále zůstává omezena vlastními možnostmi. Přesto onen krátký výlet nezůstane bez následků. Kathrine radikálně změní svůj život a s Mortenem, svým třetím mužem, se odstěhuje z malé vesničky za polárním kruhem. Konec příběhu je jeho začátkem: «Nastal podzim a pak zima. Objevilo se slunce. Nastala tma a potom se zase zvolna vyjasnilo.»

Peter Stamm se narodil v roce 1963. Absolvoval obchodní akademii a následně se několik let věnoval studiu anglistiky, psychologie, informatiky a psychopatologie v Curychu. Od roku 1990 je autorem a novinářem na volné noze. Pobýval delší dobu v Paříži, New Yorku a ve Skandinávii. Píše mj. pro *Neue Züricher Zeitung*, *Weltwoche* a pro magazín *Tages-Anzeiger*. V letech 1993–1998 publikoval na tři stovky textů v satirickém magazínu *Nebelspalter*. Je autorem řady rozhlasových her, jedné divadelní hry a dalších textů. Od roku 1997 působí jako redaktor literárního časopisu *Entwürfe für Literatur*. Žije ve Winterthuru.

«Stamm se tu zcela spoléhá na sílu jazyka. Je v každém ohledu lakonický a nečiní mu problém vystihnout samu podstatu co nejjednodušeji. Píše stylem, který by se dal nazvat téměř klasickým. (...) Stammově podchlazené próze se s lehkostí daří to, co nefunguje u mnoha literárních textů, které zbytečně hýří slovy: působí tu chvílemi až posvátně střízlivá poezie, v níž náhle nabývá na významu, co je řečeno jakoby mimoděk.»
Neue Zürcher Zeitung

ALAIN CLAUDE SULZER

A PERFECT WAITER

(Bloomsbury, 2009, www.bloomsbury.com)

Dojemný příběh homosexuální lásky se odehrává na konci 30. a 60. let v jednom přepychovém hotelu ve Švýcarsku.

Erneste pracuje v restauraci luxusního hotelu. Je «dokonalý číšník» – ztělesnění pořádku a disciplíny v každém směru. Uvnitř je však tento uhlazený zdrženlivý muž zmítán neovladatelnou vášní. V létě roku 1935 se bezhlavě zamiloval do svého kolegy Jakoba. Ten vnímá vztah s Ernestem jen jako nezávazný flirt. Pro Ernesta je však opravdovou láskou. Když se v hotelu ubytuje slavný rakouský spisovatel Julius Klinger, který prchá z hitlerovského Německa, i on najde v Jakobovi zalíbení.

Jednoho rána o třicet let později přijde Ernestovi dopis s americkou známkou, v němž ho Jakob žádá o pomoc. Je to výzva, která Ernesta přinutí vystoupit ze své ulity a pokusit se odhalit pravdu o velké lásce svého mládí, k níž se neustále ve svých vzpomínkách vrací. Sulzer napsal strhující, citlivé a jazykově propracované mistrovské dílo o krásách a utrpeních lásky.

Alain Claude Sulzer se narodil v roce 1953 v Basileji ve Švýcarsku. Jeho první román vyšel v roce 1983. Od té doby napsal další čtyři, například *Annina maska* (Annas Maske, 2001), a také bezpočet povídek. Román *Dokonalý číšník* (Ein perfekter Kellner, 2004) je jeho první knihou, jež byla publikována v angličtině. Žije v Alsasku ve Francii.

Knihu si můžete prohlédnout v anglickém překladu (A Perfect Waiter, Bloomsbury, 2009).

«Sulzerův román, nebo spíše novela, je stylisticky mimořádně vytříbeným dílem, které kromě hojnosti nepřímých literárních odkazů přináší čtenářům ryzí potěšení a radost. Jeho síla spočívá spíše v brilantním zachycení drobných postřehů než v důrazu na dramatické vyklenutí děje.» *Süddeutsche Zeitung*

do češtiny
dosud
nepřeloženo

LEO TUOR
ONNA MARIA TUMERA
NI ILS ANTENATS

(ONNA MARIA TUMERA ANEB PŘEDCI)
(Octopus, 2002, www.octopus-verlag.ch)

Jeho otec se zabil a matka ho dlouho nepřezila. «Kluk» teď vyrůstá u prarodičů a prababičky Onny Marii – ta je pro něho velkou autoritou. S jednorukým dědečkem Piederem Paulem zase intenzivně prožívá jeho fantomové bolesti a hledá s ním lidi, kterým také něco schází. Hledají jednoruké a jednoohé, protézy, otce a nadotce. Prababička mluví málo, zato kategoricky, dědeček hodně, ale jen v citátech.

Leo Tuor vykresluje dospívání chlapce v docela obyčejné katolické vesnici v dobách, kdy světy i názory na svět ještě nebyly otevřené. A čím je jeho próza lehčí, tím méně uhlazuje tento malý exemplární svět plný vrtochů a rozmarů, tísně a velkorysosti, taškařic a hloubky. Vzpomínky se tak plynule řetězí v surselvský příběh, v příběh čtyř generací z jednoho rétorománského údolí, v němž se před námi pomocí integrace vypravěčských hlasů rodí jeho genealogie.

Leo Tuor se narodil v roce 1959. Čtrnáct let trávil letní měsíce jako pasák ovcí v alpském průsmyku Greina – z těchto zkušeností čerpá jeho první kniha *Giacumbert Nau* (1988, německy 1994). V letech 1989 až 2000 pracoval na vydání šestisvazkových sebraných spisů rétorománského básníka a kulturního historika Giacuna Haspera Muotha. Leo Tuor žije se svou rodinou ve Val/Surrein v kantonu Graubünden.

«S anarchistickou drzostí cloumá tlejícími relikty ve svém rodném údolí.» *Neue Zürcher Zeitung*

AGLAJA VETERANYI PROČ SE DÍTĚ VAŘÍ V KAŠI

(Kniha Zlín, 2007, překlad Eva Hermanová, www.knihazlin.cz)

Kniha o rodině, která utekla před diktaturou z Rumunska za svobodou na Západ. Z pohledu dítěte popisuje život v cirkusové manéži, maringotkách, hotelích a levných varieté. Nemožnost sblížit se s okolím, rozpad rodiny, umírání, zkušenost s odcizením a odloučením jsou tématy, která Aglaja Veteranyi zachycuje v úžasně výstižných, převážně velmi krátkých větách. Sama autorka o stylu vyprávění říká: «Uměla jsem psát jen touto formou, ne jinak. Byla jsem schopná psát o všem tom strašném a nemorálním, co tento příběh obsahuje, jen z pohledu dítěte.» Smrt je blízká a všudypřítomná. Matka vystupuje v cirkusu vysoko zavěšená za vlasy. Aby se o ni malé děvčátko nebálo a uklidnilo se, vypráví jí starší sestra příběh o dítěti, které se vaří v krupicové kaši. Cizí bolest přehlší tu vlastní. V literárních diskusích byla často konfrontována s otázkou, kolik je v příběhu autobiografických prvků. «*Proč se dítě vaří v kaši* (Warum das Kind in der Polenta kocht) není můj životní příběh. Při vyprávění jsem si musela zachovat co největší volnost a jazykově být co nejpreciznější.» Faktem ale je, že kniha obsahuje mnoho autobiografických prvků. Svědčí o tom například i film Ludwiga Metzgera «Z propasti do propasti», ve kterém autor použil i nalezené osmičkové filmy autorčina otce.

Aglaja Veteranyi se narodila v roce 1962 v Bukurešti a zemřela roku 2002 v Curychu. Pocházela z rumunské rodiny cirkusových artistů, která v roce 1967 uprchla z Rumunska a po deseti letech se usadila ve Švýcarsku. Aglaja Veteranyi byla tou dobou negramotná, ale sama si osvojila psanou i mluvenou němčinu. Absolvovala hereckou školu a od roku 1982 žila v Curychu jako spisovatelka a herečka na volné noze. V roce 1988 převzala společně s Christianem Seilerem řízení Curyšské činoherní společnosti (dnešní Curyšské činoherní školy), kterou vedli do srpna 2001. Psala romány, básně a divadelní hry. V únoru 2002 si Aglaja Veteranyi vzala život.

«Neobyčejný debut napsaný jiskřivým jazykem. Síla tohoto příběhu se zakládá na odvážném tanci nad propastí, je to hra se strachem, který lze spoutat a vysvětlit.» *Neue Luzerner Zeitung*

URS WIDMER MILENEC MÉ MATKY

(Paseka, 2006, překlad Michaela Jacobsenová, www.paseka.cz)

Útlý román *Milenec mé matky* (Der Geliebte der Mutter) předního švýcarského prozaika a dramatika je příběhem osudové lásky mezi Clarou, vypravěčovou matkou, a Edwinem, zpočátku bezvýznamným, později naopak bohatým a slavným dirigentem. Clara, šílená láskou, a Edwin, ve své egocentričnosti k jejímu citu nevšímavý, si v průběhu vyprávění vymění role: zatímco Clařin zámožný otec přijde vinou krachu na newyorské burze o veškerý majetek, Edwin si sňatkem s majetnou dědičkou zajistí společenské postavení a postupně se vypracuje v jednoho z nejbohatších mužů země. Také Clara se vdá a porodí syna, její život však už navždy zůstane pod vlivem osudové a neopětované lásky, která ji nakonec dovede až k tragickému konci. Widmer líčí svůj do značné míry autobiografický příběh s místy až nezávaznou lehkostí a ironií, smutkem i melancholií zároveň. Jeho pozoruhodná «velká malá kniha» tak v neposlední řadě upoutá neobyčejným kontrastem mezi obsahem a tónem vyprávění.

Urs Widmer se narodil v roce 1938. Studoval v Basileji, Montpellieru a Paříži germanistiku, romanistiku a historii. Promoval na univerzitě v Basileji prací o poválečné próze. Urs Widmer je nejen spisovatel, ale také překladatel, pracoval rovněž jako nakladatelský redaktor, mj. pro nakladatelství Suhrkamp, psal kritiky pro německý deník Frankfurter Allgemeine Zeitung a působil jako docent novější německé literatury na univerzitě ve Frankfurtu nad Mohanem. Je spoluzakladatelem nakladatelství Verlag der Autoren. Kromě povídek a románů píše Widmer také rozhlasové hry, eseje a věnuje se jevištní tvorbě. Podle soudu literárních kritiků s velkou dávkou fantazie a ironie bravurně rozpracovává triviální dějová schémata klasických dobrodružných a cestopisných příběhů až do parodické a surreálné roviny. Widmer chce na jednu stranu psát fikci a přitom nechat co nejvíce vyznít společenskou realitu.

«Urs Widmer možná vymyslel a napsal milostný příběh. Každopádně ale našel ženskou postavu, která vstoupí do literárního nebe.»

Neue Zürcher Zeitung

MATTHIAS ZSCHOKKE MAURICE MIT HUHNS

(MAURICE S KUŘETEM)

(práva ke knize jsou v držení autora, poprvé vyšla v roce 2006
v nakladatelství Ammann Verlag)

do češtiny
dosud
nepřeloženo

«Maurice si jednou začal myslet své. Ke všemu ho napadalo to a ono, ale vždycky zároveň i pravý opak, a protože pokaždé sám sobě skočil do řeči, ztratil nakonec úplně chuť cokoli vůbec ještě říkat.»

Maurice žije v chudinské berlínské čtvrti a miluje hru na cello, kterou slýchá odvedle. Snaží se zjistit, kdo to hraje. Představuje si cellistku a jak ji navštíví. Bloumá městem a život mu najednou připadá zvláštní, dráždivý a podivný. Člověk by si myslel, že Maurice vede obyčejný život, ale tak to vůbec není.

Matthias Zschokke se narodil v roce 1954 v Bernu, dnes žije a pracuje jako autor a filmař na volné noze v Berlíně. Od roku 1974 po tři roky navštěvoval Curyšskou činoherní školu, poté získal angažmá v divadle Schauspielhaus Bochum. Zschokke napsal řadu povídek, divadelních her, scénářů a románů. *Maurice s kuřetem* byl v roce 2006 vyznamenán cenou švýcarské Schillerovy nadace a roku 2009 cenou Prix Femina Étranger, udělovanou v Paříži.

«Vezměte do ruky tuto knihu, až svět ztichne. Otevřete balkónové dveře, tedy ti z vás, kdo je mají. Zaposlouchejte se do ticha. Pak začněte číst. A dejte si na čas. (...) Nemusíte nutně začínat na začátku. To vůbec není třeba. Můžete se začíst tady. Nebo tady. Bude to stejné jako se vzpomínkami na uplynulý den. Budou se objevovat obrazy, příběhy, scény, minidramata, pokusy o výklad světa. Maurice nás zavede do svého města, na odlehlé předměstí. Do Berlína. Na severovýchod. Maurice poslouchá cello od sousedů, Maurice jede na kole, Maurice se prochází. Maurice pohlédne do tváře nečinnosti, záhuby. Román, to možná není správné žánrové označení pro toto zázračné dílo, které klade odpor veškerému vypravěčskému turbo-kapitalismu. Zázračné dílo to však je.» *Die Literarische Welt*

AUTOŘI VYSTUPUJÍCÍ VE FILMU A JEJICH KOMENTOVANÉ KNIHY

The background of the page is a solid teal color. In the lower-left and central areas, there is a faint, stylized pattern of overlapping leaves, possibly from a plant like a philodendron, rendered in a slightly darker shade of teal. The overall aesthetic is clean and modern.

MELINDA NADJ ABONJI

TAUBEN FLIEGEN AUF

(HOLUBI VZLÉTAJÍ, Jung und Jung, 2010)

Čokoládově hnědý Chevrolet se švýcarskou poznávací značkou: právě tím ke všeobecnému překvapení přijedou do vesnice, jejíž cesty opravdu nejsou stavěné na takový vůz. Přijíždějí Kocsisovi a vesnice se nachází ve Vojvodině, na severu Srbska, kde žije maďarská menšina, k níž patří i tato rodina. Nebo lépe řečeno – patřila. Již před lety se totiž vystěhovala do Švýcarska, nejprve otec, později, jakmile získali povolení, také matka s oběma dcerami, Nomi a Ildikó. Právě starší Ildikó celý příběh vypráví. Líčí i návštěvu v rodné vesnici, a pochopitelně nezůstane u jediné – svatby a smrt je pokaždé přivolají zpět tam, kde žije Mamika a všichni ostatní příbuzní, kde žijí odjakživa. Doma je ale rodina Kocsisových ve Švýcarsku – a není to tam snadné, o vlasti vůbec nemůže být řeč, třebaže tu provozují kavárnu a vyrostly tu obě děti. Rodiče to dotáhli až sem, zato dcerám občas Švýcarsko ušetří ránu, hlavně Ildikó. Mají tu sice své místo, ale ne vždy je akceptováno. Stačí poslouchat dohadování zaměstnanců, kteří pocházejí z různých republik bývalé Jugoslávie, a člověk se přestane divit, co je to za podivnou Evropu, která se navzájem nechce respektovat. Nezbývá opravdu nic než láska a únik do rádobý soukromého života? Melinda Nadj Abonji se narodila v roce 1968 v srbském městě Bečej. Dnes žije jako spisovatelka a hudebnice ve Švýcarsku. V roce 2004 obdržela za svůj knižní debut *Ve výloze na jaře* (Im Schaufenster im Frühling) čestná ocenění.

IVAN FARRON

UN APRÈS-MIDI AVEC WACKERNAGEL

(ODPOLEDNE S WACKERNAGELEM, Editions Zoé, 1995)

Informace o Ivanu Farronovi a jeho knize *Odpoledne s Wackernagelem* naleznete v seznamu autorů a autorek prezentovaných v rámci výstavy prostřednictvím jejich literárních textů.

PERIKLES MONIOUDIS

LAND

(ZEMĚ, Ammann Verlag, 2007)

On pátrá po staré rodinné knize s cukrářskými recepty, která se před desítkami let ztratila v kosmopolitní Alexandrii. Ona od doby, co se rozešli, pracuje v Barceloně. Když se tam, daleko od svého společného Berlína, opět potkají, začnou spolu mluvit. Jejich rozhovor, to jsou země. Cesty lodí zavedou čilého protagonistu v této středomořské knize z Alžírsko do Albánie, ze Španělska do Egypta. Perikles Monioudis popisuje svéohrdinu jako produkt migračních proudů a národnostního sebeuvědomování v Evropě minulých staletí: «Věděl, že za určitých okolností, jež možná byly i jeho okolnostmi, trvá pouhou generaci, než se z uprchlíka stane tulák.» Perikles Monioudis se narodil v roce 1966 ve městě Glarus, dnes žije v Curychu a Berlíně. Jeho díla, byla přeložena do mnoha jazyků a oceněna řadou cen, např. cenou Švýcarského svazu spisovatelů nebo cenou Conrada Ferdinanda Meyera.

YUSUF YEŞİLÖZ

GEGEN DIE FLUT

(PROTI POTOPĚ, Limmat Verlag, 2008)

Alan a Meryem, kterým je dnes kolem čtyřicítka, vidí od svých čtrnácti let svět, okolí a dokonce i vlastní ruce jako za závojem. Minulost leží na jejich bedrech jako tíživé břímě. Kurd Alan byl donucen oženit se s jednou ze sedmi dcer své tety. Meryem měla své turecké rodině dopomoci v cizině k uznání. Jakmile se však pokusí zapomenout na kulturu svých rodičů, doženou je normy a tradice, o nichž si dávno mysleli, že je překonali. Alanův svět se naprosto vymkne z kloubů, když zjistí, že jeho žena měla krátký poměr s jiným mužem. V tu ránu zmizí velkorysost, kterou si celé roky pěstoval, zůstane jen hluboká rána, kterou jako muž není schopen překonat. Yusuf Yeşilöz se narodil v roce 1964 v kurdské vesnici v centrální Anatolii. Roku 1987 se jako uprchlík dostal do Švýcarska. Dnes žije s rodinou ve Winterthuru a působí jako spisovatel, překladatel a filmař na volné noze. V roce 2007 obdržel cenu nadace Kulturstiftung Winterthur.

UKÁZKY PŘEHRÁVANÉ NA AUDIOKŘESLE BYLY VYBRÁNY Z TĚCHTO AUDIOKNIH/CD

Linard Bardill / Pippo Pollina:

Canzoni di amanti e migranti / Lieder über die Heimat in der Fremde
Písně o vlasti v daleké cizině
Jazzhaus Records, 2008

Bern ist überall / Bern je všude:

Im Kairo / V Káhiře
Verlag Der gesunde Menschenversand, 2006

Die Gebirgspoeten / Básníci hor:

Letztbesteigung / Poslední výstup
Verlag Der gesunde Menschenversand, 2010

Jürg Halter alias Kutti MC:

Aber heute ist der Tag, an dem ich mehr als sprechen will
Dneska je ale den, kdy chci víc než mluvit
Verlag Der gesunde Menschenversand, 2007

Pedro Lenz:

Angeri näh Ruschgift / Andere nehmen Rauschgift.
Monologe der Leidenschaft
Ostatní berou omamně látky. Monology vášně
Verlag Der gesunde Menschenversand, 2007

Roger Perret a Ingo Starz:

Wenn ich Schweiz sage... Schweizer Lyrik im Originalton von 1937
bis heute. Moderne Gedichte in acht Sprachen
Když řeknu Švýcarsko... Švýcarská lyrika v originálním znění od
roku 1937 dodnes. Moderní básně v osmi jazycích
Christoph Merian Verlag, 2010

Sens Unik:

Generations
tba, 2010

Christian Uetz:

Nichte und andere Gedichte / Neteř a jiné básně
Droschl Verlag, 1998

Pro Helvetia Warsaw
Swiss Arts Council

ul. Chocimska 3/1
00-791 Warszawa, Poland
T/F +48 22 849 84 75
warszawa@prohelvetia.pl
www.prohelvetia.pl